

Havet, fisken og oljen

1970–2014

Hovedredaktør: Nils Kolle
Bindredaktør: Pål Christensen

Forfattere:
Pål Christensen
Bjørg Evjen
Bjørn-Petter Finstad
Gunnar Grytås
Petter Holm
Ketil Zachariassen

Billedredaktør: Aslak Kristiansen



FAGBOKFORLAGET

Innhold

Innledning 9

Del 1 1970–1990. Det nye kyst-Norge

1 Silda: Fra kanonfiske til katastrofe 15

Pål Christensen

«Storsildfisket synes å bli slutt før det er begynt» • Naturkatastrofe eller kolossalt overfiske? • Finn Devold og silda • Drastiske inngrep • Sildekollaps og miljøsak •

2 EF-strid og 200 mils økonomisk sone 33

Pål Christensen

Forpostfektninger i 1962 og 1967 • Ulike interesser • Vanskelige fiskeriforhandlinger • Kampen om stemmene • Tua som veltet lasset? • Fra tolvmilsgrense til 200 mil • Forsiktig norsk havrettspolitikk • Havrettsforhandlinger i stampe – dramatik i Barentshavet • Tretrinnsraketten • 200-milssonen i perspektiv

3 Havnåm og diplomati 69

Pål Christensen

Omstridt fiskevernssonen • «Tsjernigov» og «Elektron» • Jan Mayen – fra is-havsanneksjon til økonomisk sone • Smutthull til besvær • Gråsonen – fiskeriforhandlinger i omstridt grenseland • Delelinje i havn etter 40 år

4 Fra overflod til overkapasitet 99

Pål Christensen

Større hav – lavere fangster • Lodde og torsk. Vending mot nord i norsk fiske • Loddefisket: Avtaksproblemer, føring og dirigering • Fra loddelukt til konsumlodde • Lodda i Barentshavet – fra overflod til sammenbrudd • Ettertrak-

tet fisk – på kysten og i Barentshavet • Lofotfisket: Færre fiskere – svingende kvantum • Kvoter og olympisk fiske • Reguleringsutvalget og deltakerloven • Konesjonsregulering i ringnotfisket

5 Det nye kyst-Norge 135

Pål Christensen og Ketil Zachariassen

Annerledeslandet • Olje i Nordsjøen? • Ekofisk-funnet – Norge blir en oljenasjon • Oljeinnsprøyting i kystens næringsliv • Olje og fisk – miljøvern og sikkerhet • Oljeekspansjon mot nord • Med fisk som husdyr • Transportrevolusjonen på kysten • Overgangen fra sjøverts til landverts transport • Bruer, veibygging og tunneller • Bompenger og forfordelingen av veiinvesteringer • Opp i lufta – stamflyplassene bygges • Kortbanenettet – et flytilbud for distriktene i Nord-Norge og på Vestlandet • Lufta for alle

Del 2 1990–2014 Lukket næring – åpen kyst

6 Aldri mer 18. april! 185

Petter Holm, Bjørn-Petter Finstad og Pål Christensen

Et sjokk til dyp ettertanke • Modernisering av flåten • Mot et strammere ressursregime • Allmenningens tragedie og Kjønnøy-utvalget • Fra krise til krise • Trålstigen • Fartøyskvoteordningen • Etablering av en ny orden

7 Markedstilpasning og globalisering..... 215

Bjørn-Petter Finstad

Brochmanns brannfakkell om fiskeristøtten • På vei mot markedet • Krise, konkurser og konkurranse i fiskeindustrien • Liberalisering av lovverket • Den nye pomortida • Frossen smeltedigell • Fideco-eksperimentet • Pelagisk sektor – fra olje og mel til konsum • Fra Ballard til Aker Brygge • «Knefall for storkapitalen»? • Lokale forventninger, globale betingelser • Forvitring, forandring eller fornying?

8 Åpning for sjøsamiske rettigheter..... 251

Björg Evjen

Hjemme- og fjernfiskere fra sjøsamiske områder, situasjonen i 1971 • Til kamp for småskalafisket • «Sjøsameopprør» i Porsanger • Nei til samisk fiskerisone. Lokale mottaksstasjoner • Fra oppdrettskonesjon til samiske oppdrettskonesjon • Kystfiskeutvalget for Finnmark • Rettigheter, men ikke på historisk grunnlag • Inspirasjon fra utlandet • De ekstra kvotene skaper bry • Fiskerkunnskap og forskerkunnskap forenes i forvaltningen? • Lys i husan?

9 Maktkamp om fisken, nye kort og spelarar 281

Gunnar Grytås

Nye roller for Norges Fiskarlag • Fritt fiske – tungt og omstridt farvel • Langsiktig fordeling – mykje fisk, meir å krangle om • Heime som ute – ingen fisk å gje bort • Kontingentnekt, omkampar og trugsmål • Fiske med Hepsø eller ro med Friis? • Fiskarlaget, Arbeidarpartiet og staten • Korporativt nederlag i Høgsterett • Samla og sterkare fiskeindustri • Landsdel mot landsdel • Miljømakta – kritikar, alliert og alibi • Farvel til fiskerikomité og fiskeridepartement • Striden om strukturkvotane • Full fart framover – eller revers? • Politisk strukturkamp, lekkasjar og nye alliansar • Ressursmakt, demokrati og rettferd

10 Slutt for harpun og hakapik? 317

Gunnar Grytås

Frå matauk til ishavsfangst og industri • Siste helsing heim direkte på radio. Vestisentragedien som lamslo landet • Norsk ekspansjon møter motstand. Frå «verdsfangst» til småkvalfangst • Frå blåkval til vågekval i IWC • Åleine mot resten av verda? • Bastant motstand frå EU • Hakapiken til WTO

11 Kystsamfunn i oljealderen 343

Ketil Zachariassen og Pål Christensen

Lånan – fra ruinlandskap til verdensarv • Færre fiskere • Store forskjeller i folketallsutviklingen • Folkevekst i vest, nedgang i nord • Fisketurisme – ny og ekspanderende næring på kysten • Fra kaia til skolebenken • Redningsaksjon for kystkulturen • Nasjonalt museumssamarbeid på kystkulturfeltet • Kysten står fram

Del 3 Norge og kysten i en globalisert verden

12 Fra havet: hverdagsmat og gourmetopplevelse 371

Pål Christensen

Opplysningsutvalget for fisk • Fra Eksportutvalget for fisk til Norges sjømatråd Hele Norges matmor • Fra ufisk til de lekreste delikatesser • Ettertraktet tradisjonsfisk

13 Aldri meir rå grunnen åleine? 389

Gunnar Grytås

Økosystembasert forvaltning – betre vern, sikrare hausting? • Frå «storhundra» til ressurskriminalitet • Etikk, moral og kamp for omdømmet • Rivalar i

kampen om kysten • Oljeindustrien inntek Barentshavet • Frå Møre-bankane til Tromsøflaket • Sameksistensen i «ressursprovinsen»? • Varmare klima og fisk på vandring • Raudåta – utsett nøkkelrolle i surare hav

14 Verdens fremste sjømatnasjon?..... 425

Petter Holm

Verdens fiskerier • Tilstanden i verdens fiskerier • Norge som sjømatnasjon. Verdensmesterskapet i fiskeriforvaltning • Fra forneker til foregangsland. Farvel til allmenningen • Ovenfra og ned • Ansvarlighet og svik • Den norske modellen • Fra fiskeri til sjømat

Noter 453

Litteratur og kilder..... 475

Register 491

Forfattere 503